

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
(Danıştay'ın İptal Kararı Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/A.I.-99/2 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 07-62/736-264
Karar Tarihi : 26.7.2007

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Tuncay SONGÖR (İkinci Başkan)
Üyeler : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER: M. Haluk ARI, Metin HASSU

C. ŞİKAYET EDEN : Makine İmalatçıları Birliği (MİB)
And Sokak No: 8/10 Çankaya/ANKARA

D. HAKKINDA SORUŞTURMA

YAPILAN : CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.
Çobançeşme Kavşağı, Havalimanı Karşısı, Yeşilköy/İSTANBUL
Temsilci: Prof. Dr. Arif ESİN
Akaretler Sıraevleri Spor Caddesi No:67 80680 Beşiktaş-
İSTANBUL

E. DOSYA KONUSU: CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş. hakkında yürütülen soruşturma sonucunda alınan 20.10.2000 tarih, 00-40/443-243 sayılı Rekabet Kurulu kararında hukuka aykırılık bulunmadığına dair Danıştay 10. Dairesinin 9.12.2003 tarih ve 2001/1405 E. ve 2003/4903 K. sayılı kararının bozulması yönündeki Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 3.5.2007 tarih ve 2004/2661 E., 2007/872 K. sayılı kararı üzerine, ilgili dosyanın yeniden değerlendirilmesi.

F. İDDİALARIN ÖZETİ:

1. CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş. (bundan böyle CNR olarak anılacaktır.) tarafından;

1. a-) 1997 ve 1998 yılları katılım sözleşmelerine konulmuş olan “CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı’na katılan firmalar aynı yıl içinde, aynı konuda Türkiye içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını taahhüt ederler. Aksi durumda CNR söz konusu katılımı TATEF Fuarı’na almama hakkına sahiptir”,

b-) 1999 katılım sözleşmelerine konulmuş olan “CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı’na katılan firmalar veya bağlı kuruluşları aynı yıl içinde, aynı konuda İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını ve sözü geçen fuarlarda aynı marka ürünleri sergilemeyeceklerini taahhüt ederler. Aksi

durumda söz konusu katılımcı ücretini ödemiş dahi olsa TATEF Fuarı'na katılamayacaktır”

şeklindeki hükümlerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı olduğu,

2. Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği (bundan böyle TİAD olarak anılacaktır)'nin almış olduğu tek fuara katılım ve tek fuara katılmayan üyelerine yaptırım uygulanması yönündeki teşebbüs birliği kararının ve bu kararın neticesinde üyeleri ile ve CNR ile yapmış olduğu anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı olduğu,

3. CNR'nin 1997 yılında yapmış olduğu, 4054 sayılı Kanun'un 4 . maddesi kapsamında bulunan ve 1997/6 sayılı “Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ”in 3. maddesi gereğince 05.05.1998 tarihine kadar Kurumumuza bildirmeleri gereken fuar katılım sözleşmelerine ilişkin bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği;

CNR'nin 1998 ve 1999 yıllarında yapmış olduğu anlaşmalara ilişkin olarak da 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2. ve 4054 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği,

4. TİAD'ın tek fuara katılım yönünde alınmış olan teşebbüs birliği kararı ve bu kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla üyeleri ile imzalamış olduğu sözleşmelere ilişkin olarak 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2. ve 4054 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği,

iddialarıyla CNR ve TİAD hakkında soruşturma açılmıştır.

5. Ayrıca, önaraştırma sürecine dahil olmayan, CNR'nin TATEF ve diğer fuar sözleşmelerinde yer alan ve rekabeti kısıtlayıcı olma ihtimali bulunan, fuar organizasyon işleriyle ilgili nakliye, yeme-içme, görüntü alma ve güvenlik gibi hususları düzenleyen hükümler de soruşturma kapsamına dahil edilmiştir.

F- DOSYA EVRELERİ:

-Başvuru, Makine İmalatçıları Birliği tarafından bilgi istemek amacıyla 4.1.1999 tarihinde, 13.09.3/3650 sayı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na yapılmış ve Bakanlık tarafından ilgisi dolayısıyla Rekabet Kurumu'na iletilmiştir.

-Kurum kayıtlarına 27.1.1999 tarih, 251 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 22.3.1999 tarih, D4/1/A.I.-99/2 sayılı İlk İnceleme Raporu, 22.3.1999 tarihli, Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 99-17/119-53 sayı ile karar verilmiştir.

07-62/736-264

İlgili karar uyarınca düzenlenen 3.9.1999 tarih, D4/2/C.A.-99/1 sayılı Öneri Raporu 14.9.1999 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek 4054 sayılı Kanun'un 41. ve 43/1. maddeleri uyarınca;

-CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.,
-Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği,

hakkında aynı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle soruşturma açılmasına 99-42/43-277 sayılı Karar verilmiştir.

-28.9.1999 tarihinde, Kanun'un 43/2. maddesi uyarınca taraflara soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak taraflardan 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.

-20.10.1999 tarihinde CNR ve 21.10.1999 tarihinde TİAD'ın talebi üzerine tarafların savunma hakkını en geniş biçimde kullanabilmeleri için, iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgi ve ilave olarak dosyada mevcut belgelerin birer örneği 2.11.1999 tarihinde gönderilmiştir.

-Haklarında soruşturma açılan teşebbüslerin ilk yazılı savunmaları ve cevapları yasal süreleri içerisinde Kurumumuz kayıtlarına intikal etmiştir.

-Makine İmalatçıları Birliği'ne, soruşturmanın, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na vermiş oldukları dilekçelerinin Rekabet Kurumu'na intikali üzerine re'sen açılmış olması dolayısıyla şikayetçi olup olmadıkları sorulmuş ve Genel Sekreter Arslan B. SANIR tarafından, Kurumumuz kayıtlarına 27.12.1999 tarihinde intikal eden yazı ile, derneklerinin şikayetçi olmadığı bildirilmiştir.

-Rekabet Kurulu'nun 29.02.2000 tarihli toplantısında Kanun'un 43. maddesi hükmü uyarınca Soruşturmanın süresi altı (6) ay uzatılmıştır.

-Soruşturma Heyetince tamamlanan 2.6.2000 tarih ve S.R./00-6 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1. maddesi uyarınca Kurul Üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ olunmuş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraflardan 30 gün içinde ikinci yazılı savunmalarını göndermeleri istenilmiştir.

-Soruşturma Raporu'nun tebliğini takiben, haklarında soruşturma yürütülen teşebbüsler, savunma sürelerinin Kanun'un 45. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 30 gün uzatılmasını talep etmişlerdir. Tarafların bu taleplerinin gerekçesi Kurul tarafından haklı görülmeyip kabul edilmemiştir. Haklarında soruşturma yürütülen tarafların ikinci savunma yazıları yasal süreleri içinde Kurumumuz kayıtlarına intikal etmiştir.

- Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2. maddesi uyarınca, 21.7.2000 tarihinde Kurul Üyeleri ve taraflara tebliğ edilmiştir.

07-62/736-264

- İlgili teşebbüslerin ek yazılı görüşe karşı cevapları yasal süreleri içinde Rekabet Kurumu'na intikal etmiştir.

-Rekabet Kurulu'nun 5.9.2000 tarih ve 00-33 sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 11.10.2000 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46/2. maddesi uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

-11.10.2000 tarihinde yapılan "Sözlü Savunma Toplantısı"nda taraflar savunmalarını yapmışlardır.

-Rekabet Kurulu, 20.10.2000 tarihinde 00-40/443-243 sayı ile nihai kararını vermiş ve 25.10.2000 tarihinde karar açıklanmıştır.

-Anılan karara karşı, CNR tarafından Danıştay 10. Dairesi'nin 2001/1405 E. sıra numarasına kayden iptal davası açılmıştır. Rekabet Kurumu lehine karara bağlanan davaya karşı ise davacı tarafından temyize gidilmiştir. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, Danıştay 10. Dairesi'nin kararını, Rekabet Kurulu'nun adı geçen teşebbüsler hakkındaki kararı "Soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin nihai karar toplantısına katılarak oy kullanmasının hukuka aykırı olduğu" gerekçesiyle, 3.5.2007 tarih ve 2004/2661 E., 2007 / 872 K. Sayılı kararı ile bozmuştur. Danıştay Kararı 22.6.2007 tarihinde Kurum tarafından tebellüğ edilmiştir.

-Kurul'un 26.7.2007 tarih ve 07-62 sayılı toplantısında, önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda dosya konusu karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

Dosyanın raportörleri;

1. CNR tarafından 1997,1998 ve 1999 yılları Takım Tezgahları ve Ekipmanları Fuarı (bundan böyle TATEF olarak anılacaktır) katılım sözleşmelerine konulmuş olan ve TATEF'e katılan teşebbüslerin aynı yıl içerisinde başka bir fuara katılmamalarını öngören maddenin ve buna dayanan uygulamaların, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı olduğu,

2. TİAD'ın almış olduğu teşebbüs birliği kararının ve bu kararın neticesinde üyeleriyle ve CNR ile yapmış olduğu anlaşmaların ve buna dayanan uygulamaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı olduğu,

3. CNR'nin 1997 yılında yapmış olduğu ve 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bulunan ve 1997/6 sayılı "Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 Sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ"ın 3. maddesi gereğince 5.5.1998 tarihine kadar

Kurumumuza bildirmeleri gereken fuar katılım sözleşmelerine ilişkin bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği;

CNR'nin 1998 ve 1999 yıllarında yapmış olduğu anlaşmalara ilişkin olarak da 4054 sayılı Kanun'un 10. maddesi ve 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2. maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği,

4. TİAD'ın tek fuara katılım yönünde alınmış olan teşebbüs birliği kararı ve bu kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla üyeleri ile imzalamış olduğu sözleşmelere ilişkin olarak 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2. ve 4054 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği,

5. Yukarıdaki maddelerde belirtilen ihlalleri gerçekleştiren CNR ve TİAD'ın 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca cezalandırılması,

6. Önaraştırma sürecine dahil olmayan, CNR'nin TATEF ve diğer fuar sözleşmelerinde yer alan nakliye, güvenlik, yeme-içme ve görüntü alma gibi destek mal veya hizmetlere ilişkin hükümlerin, sektörün yapısından kaynaklandığı ve anlaşmanın niteliği gereği olduğu bu nedenle de ihlal niteliği taşımadığı,

şeklindeki görüş ve tekliflerini belirtmişlerdir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

4054 sayılı Kanunda, rekabetin ancak "belirli bir mal veya hizmet piyasasında" kısıtlanabileceği ifade edilmiştir. Bu pazarın sınırlarının saptanması rekabetin hangi pazarda bozulduğunun tespiti için gereklidir.

İlgili pazar tanımı aşağıda ürün pazarı ve coğrafi pazar başlıkları altında geniş şekilde incelenmiştir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi'nin uygulanabilmesi için önce ilgili pazar tanımının yapılması ve sonra ilgili teşebbüsün bu pazarda hakim durumda olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Ancak 4. maddenin uygulanabilmesi için esas olarak "doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin karar ve eylemleri"nin tespit edilmesi gerekir. Yapılan bu tespitten sonra bu tip karar ve eylemlerin etkilerinin hissedildiği pazarların tanımlanması daha uygun olacaktır. Öte yandan, bir anlaşma veya kararın açıkça rekabeti sınırlama amacı taşıyıp taşımadığı araştırılırken, ekonomik değerlendirmeler önem kazanmakta, bu nedenle ilgili pazarın belirlenmesi zorunlu bir işlem olarak ortaya çıkmaktadır.

İlgili pazar genel olarak, ilgili ürün ve ilgili coğrafi pazar olarak iki ana başlık altında incelenmektedir. İlgili ürün pazarı Rekabet Kurumu'nun 1997/1 sayılı Tebliği'nde "tüketici tarafından ürünlerin özellikleri, fiyatları ve kullanım alanları nedeniyle

değiştirilebilir veya ikame edilebilir bütün mal ve/veya hizmetleri” kapsamaktadır. İlgili coğrafi pazar ise “teşebbüslerin mal ve hizmetlerini arz ettikleri ve rekabet şartlarının makul ölçüde homojen olduğu ve komşu bölgelerden rekabet şartları bakımından hissedilir derecede farklı olan bölge” olarak tanımlanmıştır.

Soruşturma konusu ile ilgili olarak ilgili pazarın belirlenmesi de yukarıda sözü edilen ürün ve coğrafi pazar açısından yapılacaktır.

H.1.1.Ürün Pazarı:

Soruşturma konusu açısından ilgili ürün pazarının net olarak ortaya konulabilmesi için öncelikle bazı değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Bir hizmet sektörü olan fuar organizasyonunda üç taraf söz konusudur. Bunlar:

- 1) Fuar mekanları işletmesi,
- 2) Fuar organizatörü kuruluşlar,
- 3) Fuara konu sektör temsilcileri.

Fuarcılık hizmetlerinin talep tarafını fuarda ürünlerini sergileyen firmaların sektörleri oluşturmaktadır. Arz tarafında ise fuar organizatörü şirketler bulunmaktadır.

Uygulamada, ilgili pazarın tanımlanması genel olarak, firmaların karşılaşmış oldukları üç temel kriter göz önüne alınarak yapılmaktadır. Bunlardan ilki ve en önemlisi olarak talep ikamesi, ikincisi talep ikamesine eşdeğerli etkilerin ortaya çıkması halinde arz ikamesi ve son olarak da potansiyel rekabet ele alınmaktadır.

Herhangi bir mal veya hizmetin fiyatında meydana gelen değişiklikten dolayı müşterilerin bir diğer mal veya hizmete yönelmelerini ifade eden talep ikamesi açısından bakıldığında, herhangi bir ihtisas fuarının bir diğeriyle ikame edilemeyeceği açıktır. Herhangi bir sektör için yapılan fuara doğal olarak o sektördeki firmalar katılacaktır. Bir ihtisas fuarına katılma ücretinde veya fuarın niteliğinde meydana gelebilecek herhangi bir değişikliğin diğer bir sektör firmaları için tercih edilebilir olması söz konusu değildir.

Her ne kadar müşteriler açısından bir diğer mal veya hizmete yönelmek söz konusu olmasa da, arz ikamesi tanımının ifade ettiği şekliyle üreticiler, bir mal veya hizmetin fiyatındaki değişiklik dolayısıyla o mal veya hizmeti üretmeye başlayabilir. Bu tanım çerçevesinden bakıldığında fuar organizatörü firmaların birden çok sektöre yönelik fuarlar organize edebildiği görülmektedir.

Ancak ikame edilebilirlik tanımları incelenirken fuarcılık hizmetinde zaman boyutu ihmal edilmemelidir. Özellikle arz ikamesinin hangi zaman aralığında olması gerektiği ilgili ürün pazarının ortaya konması açısından önem arz etmektedir.

Fuar organizasyonu organizatörün ciddi olarak tanınması, reklam kampanyası, sektörün çok iyi tanınması gibi bir çok özelliğin birarada yerine getirilmesi neticesinde

yapılabilmektedir. Dolayısıyla bir fuar organizatörünün, karlılığın görülmesi neticesinde, daha önce faaliyette bulunmadığı bir sektöre yönelik olarak bir yıl içerisinde başarılı bir fuar organize etmesi uygulamada söz konusu değildir. Öte yandan aynı sektöre yönelik olarak organizatörün bir yıl içerisinde birden fazla fuar düzenlemesi de karlı olmamaktadır. Fuarcılık sektöründeki ihtisas fuarlarında arz ikamesinin de belirtilen zaman diliminde ve önemli masraflar yapılmaksızın gerçekleştirilemeyeceği açıktır.

Sonuç olarak, belli sektöre yönelik fuarların diğer bir deyişle "ihtisas fuarları"nın ayrı birer ilgili ürün pazarını oluşturacağıın kabul edilmesi gerekmektedir.

Bu noktada, bölgesel ve uluslararası nitelikteki fuarların ayrımını da yapmak gerekir. Bölgesel olarak, bölge kalkınmasına katkıda bulunması maksadıyla yapılan fuarlar, bütün ülkeye hitap eden hatta uluslararası nitelikteki ihtisas fuarlarından ayrı olarak değerlendirilmektedir. Soruşturma konusu olan metal işleme teknolojisine yönelik fuarlar açısından bakılacak olursa, metal işleme teknolojisine ait bölgesel fuarlar da düzenlenmekte olup (mesela, Gaziantep'te düzenlenen Gametech, Ankara'da düzenlenen Ankara Takım Tezgahları Fuarları), bu fuarlar yapıldığı bölgeye hitap etmektedir. Bölgesel fuarların, nitelik (katılımcı ve ziyaretçilerin profili, büyüklük, vs.) olarak ulusal ve uluslararası nitelikteki fuarlardan ayrı düşünülmesi gerekir. Esasen bu konu Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Yurt İçinde Fuar, Sergi ve Panayır Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğinde de açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde, inceleme konusu TATEF fuarının kapsamı, yapıldığı yer, hitap ettiği ziyaretçi ve katılımcı kitlesi göz önünde bulundurulduğunda, bölgesel fuarlardan farklı olduğu ortaya çıkmakta ve pazar tarifi olarak uluslararası nitelikte fuarların esas alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak, sektöre yönelik genel değerlendirmeler neticesinde soruşturma konusu olayda ilgili pazar tanımlaması, "makine teçhizat sektörüne yönelik uluslararası nitelikteki ihtisas fuarları" olarak belirlenmiştir.

H.1.2.Coğrafi Pazar:

Her ne kadar yurtdışından katılımcı ve ziyaretçilerin de fuara katıldığı ve bu nedenle uluslararası nitelikte bir etkinlik olduğu göz önüne alınsa da 4054 sayılı Kanun'un 2. maddesi gereğince, Kanun'un ancak Türkiye sınırları içerisinde uygulanabilmesi dolayısıyla ilgili coğrafi pazar olarak "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları"nın alınması gerekmektedir.

H.2. Tespitler ve Deliller

1. CNR'de yapılan yerinde incelemede, CNR ile TIAD arasında imzalanmış olan ve 1997,1998,1999 ve 2000 TATEF Fuarlarını kapsayan tip sözleşmede; "TIAD'ın Yükümlülükleri" başlıklı bölümün 1. maddesinde "TATEF dışında bir başka fuarı desteklememek ve üyelerini yalnız TATEF'te yer almaya özendirmek" ifadesinin yer aldığı tespit edilmiştir.

2. CNR'den TİAD'a 7.1.1999 tarihinde gönderilen faks metninde; TİAD Üyelerinin TATEF Fuarı'na katılımlarına ilişkin kampanyalı fiyatlar verildikten sonra, *"İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde başka bir fuara katılan firmaların TATEF'99 Fuarına katılabilmeleri durumu TİAD'ın ve Fuar Denetleme Kurulunun vereceği kararla sonuçlandırılacaktır. Bu tür firmaların durumlarını TİAD Derneğine ve CNR'a yazılı olarak bildirmeleri gerekmektedir."* denilmektedir.

3. TATEF katılımcı firmalarından olan Kabel Limited firmasından 25.11.1998 tarihinde CNR 'ye gönderilen faks yazısında aynen:

"İlişikte belirtilen firmamıza gönderdiğiniz yazınızda 1999 yılında düzenleyeceğiniz TATEF'99 fuarına katılabilmek için aynı yıl içinde İstanbul'da ve Kocaeli'nde düzenlenecek hiçbir fuara katılmamış olmamız gerektiği belirtilmektedir.

Bu yaklaşımınızın fuar düzenleyen firmalar arasındaki rekabetin, katılımcı firmalara taşınması olarak algıladığımızı bilmenizi isteriz.

Firmamız 1998 yılında AFEKS A.Ş.'nin düzenlediği İMAK'98'e ve firmanızın düzenlediği TATEF'98'e katılmış olup aynı şekilde de 99 yılında da her iki firmanın düzenleyeceği fuarlara katılmak istemektedir.

Durumun bir daha gözden geçirilmesine AFEKS A.Ş.'nin düzenleyeceğini duyurduğu İMAK'99'a katılmamız halinde TATEF'99 fuarınıza katılmamıza engel oluşturmayacağını tarafımıza bildirilmesini rica ederiz." denilmektedir.

4. Yine katılımcı firmalardan olan Ak Makina San. ve Tic. Ltd. Şti'den 06.10.1998 tarihinde CNR Yönetim Kurulu Başkanlığı'na gönderilen faks metninde aynen;

"TATEF'98 Fuarı için yapmış olduğumuz sözleşmede bulunan 3. Madde içeriğinde bulunan firmaların aynı ürünü başka bir fuarda sergilenmeyeceği bölümünü kabul etmediğimizi beyan ederiz.

Sözleşmeye atmış olduğumuz imza bu şartla geçerlidir.

NOT: Diğer fuarlara 2. Kuruluşumuz olan bir firma kanalı ile veya bayiler vasıtasıyla katılacaktır." denilmektedir.

Bu fax metninin üzerine el yazısıyla aynen şu notlar düşülmüştür:

"Cevap: Elvan/Abdullah Bey

Bu adama cevap verip 3. Maddeyi kabul etmediğini kabul etmiyoruz zira sözleşmeyi imzalamış bir kere. Eğer başka bir fuara katılırsa TATEF'e katılamaz."

5. 13.3.1995 tarihli ve TİAD Başkanı imzalı yazıda, TİAD olarak bu yıl Takım Tezgahları İmalatçıları- İthalatçıları ve Yan Ekipmanları Üreticilerini tek fuar çatısı altında toplayıp,

mamullerinin teşhir edilmesinin çabası içinde bulunduğu ifade edilerek, bunun için en uygun sergi alanının Dünya Ticaret Merkezi olduğu belirtilmekte ve bu fuar alanının işletim haklarına sahip olan CNR ile TATEF'95 için anlaşılan kira bedeli ve ödeme koşulları bildirilmektedir.

6. CNR ve AFEKS A.Ş.'ye gönderilmiş olan 25.01.1999 tarihli TİAD Fuar Komitesi imzalı yazıda aynen;

“Sayın Yetkililer,

Fuarlara katılan TİAD üyeleriyle, yaptığımız toplantı sonuçları ve içinde yaşadığımız ciddi ekonomik krizden ötürü 1999'da yapılacak, TİAD destekli fuarlarla ilgili görüşmek istiyoruz.

Giderek daha da olumsuz yönde gelişen piyasa koşullarını göz önüne alarak, ön yargısız olarak üyelerimiz için en uygun koşulları siz değerli fuar partnerimizle tartışmak istiyoruz.

Globalleşen dünyada ekonomik krizin 1999'da da devam edeceği uzmanların ortak görüşü olarak ifade edilmektedir.

Bu ağır yüklenimi karşılıklı olarak paylaşmak istiyoruz, ivedi olarak uygun bir zamanda görüşmek için temasınızı bekliyoruz.” denilmektedir.

7. 24.2.1999 tarihli CNR'den TİAD'a çekilen ve TİAD Fuar Komitesi ile yapılan toplantılarda ifade edilen konularla ilgili CNR'nin değerlendirmelerini içeren Genel Müdür imzalı faks mesajının beşinci maddesinde “*Tek fuar projesinin 1999 yılında hayata geçmesi mümkün görünmemektedir. Bu nedenle 2000 yılından itibaren İstanbul'da tek fuar düzenlenmesi için çalışmaların kısa sürede sonuçlanması gerekmektedir. Ancak bunun zorunlu koşulu MİB'in de müzakere sürecinden itibaren projeye dahil edilmesidir. Yalnızca TİAD ile yapılacak ve akabinde MİB'e empoze edilecek bir anlaşmanın geçmişte olduğu gibi yanlış değerlendirmelere ve bölünmelere yol açması olasıdır...*” denilmektedir.

Bir diğer maddede de “*Şirketimiz tek fuar projesinin uygulanabilmesi için karşılıklı yükümlülüklerin net olarak belirlendiği uzun vadeli bir anlaşma çerçevesinde yapıcı tavrını sürdürmeye kararlıdır. Komitenin tavsiyeleri doğrultusunda 1999 yılı Bursa Fuarımızın tarihi değiştirilmiştir.*” denilmektedir.

8. TİAD karar defterinde 1.4.1999 tarih ve 77 karar sayısı ile yer alan bölümde 1.4.1999 tarihli Yönetim Kurulu toplantı gündemi bulunmaktadır. Gündemin ikinci maddesi şu şekildedir:

“07 Nisan 1999 Çarşamba günü üyelerimizin katılımı ile yapılacak yemekli fuar toplantısının yeri, gündemi ve Fuarçılık şirketi ile TİAD arasında uygulanacak mukavele taslağının son şeklinin belirlenmesi”

9. 7.4.1999 tarihli toplantıda üyelere dağıtılmak üzere hazırlanmış olan CNR ile AFEKS Fuarcılık şirketlerinin fiyat mukayese tablosunu, anlaşma yapılacak fuar şirketi ile imzalanacak sözleşmenin taslağını, TİAD ile üye arasında imzalanacak sözleşme ve oy kağıdını içeren dosya.

TİAD ile üyeler arasında imzalanacak olan sözleşmenin 3. maddesinde “Üyenin Yükümlülüğü” başlığı altında aynen;

“DERNEK’in işbu sözleşmenin 2. Maddesindeki yükümlülüğünü yerine getirmesi halinde ÜYE, hangi nam ve ünvan altında olursa olsun, ortağı veya üyesi bulunduğu hiçbir firma, şirketler grubu, holding v.b. kurum ve kuruluş ile 1999,2000,2001,2002,2003 ve 2004 yıllarında Trakya Bölgesi ile İstanbul ve İzmit sınırları içerisinde ‘.....TAKIM TEZGAHLARI FUARI’ dışında hangi Şirket tarafından hangi isim altında düzenlenirse düzenlensin takım tezgahları ile ilgili başka hiçbir fuara katılmayacaktır.” denilmektedir.

Yine aynı sözleşmenin 4 . maddesinde sözleşmeye aykırılık hallerine ilişkin yaptırımlar düzenlenmiş ve yukarıda belirtilen yükümlülüğünü yerine getirmeyen üye aleyhine, yükümlülüğünü yerine getirmediği her yıl için 15.000 ABD Doları cezai şart ve Dernek’ten ihraç da dahil olmak üzere disiplin cezası verme yetkisi getirilmiştir.

TİAD tarafından anlaşma yapılacak fuar organizatörü ile imzalanmak üzere hazırlanmış olan sözleşme taslağının “TİAD’ın Yükümlülükleri” başlıklı bölümünün birinci maddesinde aynen;

“TİAD üyeleri 1999-2004 yılları arasında İstanbul ve Kocaeli illeri ile Trakya bölgesinde ne ad ve namla olursa olsun düzenlenecek bir başka fuara katılmayacak ve TİAD 2000-2004 yılları arasında anılan bölgelerde düzenlenecek aynı kapsamdaki başka hiçbir fuara destek vermeyecektir.” ifadesi bulunmaktadır.

10. 7.4.1999 Çarşamba günü Polat Renaissance Hotel’de düzenlenen toplantıda yapılan fuar oylamasına esas alınanları gösteren liste.

11. Fuar sözleşmesini imzalamayanları, henüz net bir bilgi vermeyenleri ve olumsuz cevap verenleri gösteren iki sayfalık liste.

12. Üzerinde “CNR’e ilk sunulan teklif” şeklinde bir not bulunan, TİAD ile CNR arasında yapılacak olan sözleşmenin taslağı.

13. TİAD ile CNR arasında imzalanacak olan sözleşmenin son halini gösteren 21.7.1999 tarihli taslak. Bu taslağın TİAD’ın yükümlülüklerini düzenleyen bölümün birinci maddesinde aynen “TİAD üyelerinin TİAD nezdinde temsil ettikleri firmalar 2000-2004 yılları arasında İstanbul ve Kocaeli illeri ile Trakya bölgesinde ne ad ve namla olursa olsun düzenlenecek, takım tezgahları ve metal işleme teknolojisi ile ilgili herhangi bir başka fuara katılmayacak ve TİAD 2000-2004 yılları arasında anılan bölgelerde düzenlenecek aynı kapsamdaki başka hiçbir fuara destek vermeyecektir. TİAD bu

konuda üyelerinin TİAD nezdinde temsil ettikleri firmalar ile ayrı ayrı sözleşme yapacak (yapılacak sözleşmenin bir örneği iş bu sözleşmenin ekindedir) ve bu sözleşmelerin bir kopyasını CNR'ye verecektir.

Sözleşmeye uymayarak başka fuarlara katılan firmalar TİAD tarafından üyelikten çıkarılacak ve sözleşmedeki cezai müeyyidelere tabi olacaktır.” hükmü getirilmiştir.

14. 14.12.1998 tarihli Form Makina A.Ş.'den TİAD'a gönderilen faks mesajında aynen;

“Öncelikle 14.11.98 tarihli Genel Kurul toplantısında göreve gelen sayın yönetiminize hayırlı çalışmalar dileriz.

Bu vesile ile firmamızın ve görüşmelerde bulunduğumuz ve bir kısmı TİAD üyesi olan diğer bazı firmalarında ortak bir sorununu bilginize sunmakta ve dernek yönetimi olarak çözüm getirilmesini talep etmekteyiz.

Bilindiği gibi takım tezgahları konusunda yılda iki önemli fuar düzenlenmektedir. Form Makina olarak bugüne kadar her iki fuara da katılmaktayız. Ve ayrıca mümkün olduğunca tüm mahalli organizasyonlarda da yer almaktayız. Bizim gibi düşünen bir kısmı TİAD üyesi başka firmaların da her iki fuara katılmakta olduklarını biliyoruz.

Şöyle ki,

1. Bu fuarlardan birincisi ilkbahar döneminde diğeri ise sonbahar döneminde. Her iki dönemde sanayicinin muhtemel yatırım yapma zamanıdır ve dolayısı ile satıcı olarak sanayici ile en az senede iki kez temasta bulunmamızda fayda vardır. Aksi takdirde sanayiciye bu imkanı yalnız senede bir kez tanımak kanımızca doğru olmayacak ve ilkbahar döneminde yatırım yapmayı düşünen sanayici yalnız bırakılmış olunacaktır.

2. Fuar katılımı salt satış amacı ile yapılmamaktadır. Katılımcı firmanın bir diğer esas amacı da mümkün olduğunca çok sanayici ile görüşmek, tanıtımda bulunmak ve sanayiciye faydalı bilgiler ve teknolojiler aktarmaktır. İstanbul'da senede bir kez yapılan fuarı herhangi bir nedenle ziyaret edememiş olan bir sanayici ise bu imkanları tüm bir sene için kaçırmış olacaktır. Bu nedenle ilkbaharda düzenlenecek olan ikinci bir fuar bu sanayicilere ilave bir imkan tanıyabilecektir.

Halbuki TATEF fuarını organize eden CNR firması kontratına ticari rekabete sığmayacak bir şart koymuş bulunmaktadır. Ve bu sene içerisinde İstanbul İzmit bölgesinde düzenlenecek hiçbir tezgah fuarına katılmama şartı uygulamakta ve bu koşulun tamamen TİAD tarafından önerilerek desteklendiğini söylemektedir. Kanımızca bu uygulama son derece yanlış ve arkasında durulmaması gereken bir uygulamadır, çünkü

1. Biz mümessil ve satıcıların yukarıda saydığımız menfaatlerine aykırı düşmektedir.

2. Aynı şekilde sanayicilerimizin yukarıda saydığımız menfaatlerine aykırı düşmektedir.

3. Temas ettiğimiz tüm diğer firmalar fuar organizasyonunun bu şartı sadece kendi rekabetini yok etmek amacı ile koymuş olduğunu ve bu amacına TİAD gibi kuruluşları da alet etmek istediğini düşünmektedirler. Kanımızca sadece İstanbul İzmit bölgesine böyle bir yasak getirmelerinin ancak İzmir veya diğer bölgelere getirmemelerinin nedeni de budur. CNR'nin bu uygulama ile biz satıcı veya sanayicilere hizmet etmek gibi bir kaygısı olmadığı yalnızca bu bölgede ciddi rakip gördüğü fuarları hedeflediği zannedilmektedir. Dolayısı ile kanımızca haksız rekabet yapma çabasıdır.

4. Böyle bir koşulun uygulanır hale gelmesi ile CNR ve TATEF tüm katılımcıların tek seçeneği haline getirilecek ve gelecek yıllarda alternatifsiz kalacak olan CNR istediği koşulları katılımcılara kabul ettirme gücüne sahip olacaktır. Bu anda TİAD dışındaki katılımcılara yapılan uygulama böyledir.

5. TİAD üyeleri olarak CNR firması karşısında güçlü olunduğu ve bizlere farklı ayrıcalıklar tanındığı tüm diğer katılımcılar tarafından bilinmekte ve TİAD üyesi olmayan diğer katılımcılar bu ayrıcalıklardan son derece rahatsız olduklarını ifade etmektedirler. Bu durum sanayi ve ticari çevrede TİAD'a karşı menfi bir tavır oluşturmaktadır.

6. CNR firması bu uygulamayı savunurken Avrupa EMO fuarının kurallarını öne sürmektedir. Halbuki bizim bildiğimiz bu EMO kuralının bu sene itibarı ile yürürlükten kaldırılacağıdır ve devam etse dahi Avrupa'daki koşullar ile Türkiye'deki koşulların bu anlamda çok farklı olduğudur.

7. Bize gelen son bilgi BAYKAL-DURMAZLAR-DİRİNLER-TEZSAN-UZAY-SES 3000-İTTİFAK-MEGA-TRANSMETAL gibi firmalar İMAK ile sözleşme imzalamışlardır ve bu nedenle CNR ile çatışma halindedirler.

Neticede yönetimden talebimiz son derece haksız ve sakıncalı olan bu uygulamaya destek verilmeyerek CNR ile görüşülerek uygulamanın iptalinin sağlanmasıdır." denilmektedir.

15. Form Makina A.Ş.'den CNR'ye gönderilen 14.1.1999 tarihli faks yazısında CNR tarafından organize edilen TATEF-Bursa Fuarı'na katılmak istendiği ifade edilmekte, ancak aynı tarihlerde İstanbul'da İMAK fuarı düzenlendiği için hem ilgi ve ziyaret yoğunluğunun istenilen düzeyde olmayacağı hem de satış ekibi ikiye ayrılmak zorunda olduğu için etkinliğin azalacağı belirtilerek Bursa'daki fuarın tarihinin değiştirilmesi istenmektedir.

16. TİAD'dan Yönetim Kurulu Başkanı imzası ile Form Makina A.Ş.'ye gönderilen yazıda 7.4.1999 tarihinde yapılan Fuarlar konulu toplantıya 1998 yılında fuara katılan 52 firmadan 30 firmanın temsilci üyesinin katıldığı, üyelere AFEKS ve CNR fuarcılık ile yapılmış olan görüşmelerin aktarıldığı, yapılan oylama neticesinde 20 üyenin CNR'ye 10 üyenin ise AFEKS'e oy verdiği ve bunun neticesinde bundan sonraki yıllarda sadece CNR'nin fuarına katılmanın kabul edildiği, fuara katılımı sağlamak amacıyla da üyeler ile dernek arasında bir sözleşme imzalandığı bildirilmektedir.

17. 6.8.1999 tarihinde kendisiyle görüşülen CNR Genel Müdür Yardımcısı; söz konusu maddeyi TATEF Fuarı'nın destekleyicisi olan TİAD ile yapılmış olan görüşmeler neticesinde 1997 yılından itibaren düzenlemiş olduklarını, esas amacın TİAD üyelerinin tek fuara katılımını sağlamak olduğunu ve bu uygulamaya örnek olarak EMO Fuarının gösterildiğini, TİAD üyesi olmayan firmalar için herhangi bir sorun bulunmadığını, TİAD ile aralarında yapılacak olan yeni sözleşmede bu maddenin uygulamasının TİAD'a bırakılacağı ve bundan böyle kendi sözleşmelerinde yer almayacağını ifade etmiştir.

18. 9.8.1999 tarihinde kendisiyle görüşülen TİAD Genel Başkanı; Türkiye'de fazla sayıda fuar düzenlendiğini ve bu durumun sonucu olarak da fuarların panayır haline döndüğünü, dernek olarak yaptıkları araştırmalarda dünyanın her yerinde tek fuar düzenlendiğini hatta iki yılda bir düzenlenen fuarlar olduğunu, kendilerinin de Türkiye'de de böyle bir uygulama yapılmasını istediklerini, ancak maddenin uygulamasını yapmaya CNR'nin hakkı olmadığını ve 1999 yılından sonra CNR'nin maddeyi sözleşmeden çıkaracağını ifade etmiş; sektörün geleceği için tek fuarın daha iyi olduğu düşünüldüğünden bir süredir tek fuarı sağlamak için çalışma yaptıklarını, ancak tek çatı altında toplanma işleminin 1998 yılında başladığını, AFEKS'in daha iyi bir teklif vermiş olmasına rağmen üyelerin CNR'yi tercih ettiklerini ve bunun üzerine CNR ile 5 yıllık anlaşmaya vardıklarını, alınan bu kararın uygulanmasını sağlamak için de üyelerle sözleşme imzaladıklarını belirtmiştir.

H.3. Tarafların Savunmaları

Soruşturma konusu ile ilgili olarak tarafların birinci ve ikinci yazılı savunmaları, ek görüşe cevapları ile sözlü savunma toplantısında yapmış oldukları savunmaları ve ileri sürdükleri hususlar aşağıda aktarılmaktadır.

H.3.1. CNR Uluslararası Fuarcılık A.Ş.'nin Savunması

CNR temsilcisinin, birinci ve ikinci yazılı savunma ile sözlü savunma toplantısında, savunmasına esas olan unsurlar şunlardır:

- Savunmada, CNR tarafından getirilen fuar katılımcılarının başka fuara katılmamalarına ilişkin sözleşme maddesine aykırı davranılması halinde yaptırım uygulandığına dair herhangi bir bulgu elde edilemediği, dolayısı ile rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama etkisini doğuran bir anlaşmanın bulunmadığı, yalnızca bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olan dikey bir anlaşmanın var olduğu, ifadelerine yer verilmektedir.

- İlgili sözleşmenin rekabet kurallarına uygun olup olmadığının tespit edilebilmesi için, Kanun'un 4. maddesi ile beraber, 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin de göz önünde bulundurulması gerektiği, zira bir fuar katılımcısının fuar organizasyonunu sağlayan sağlayıcı tarafından kendisine sunulan olanakları, müşterilerine ve potansiyel müşterilerine yeniden sağladığı, yani sürdürülen işlemin bir yeniden sağlama işlemi niteliğinde olduğu belirtilmekte; bu bağlamda, yeniden sağlanan hizmetlerin ürün, fiyat, promosyon ve mekandan oluşan pazarlama

karmasının müşteri potansiyeline katılımcı tarafından ilgili mekanda kendisine ayrılmış olanaklar çerçevesinde yeniden arzı olduğu ifade edilmektedir. Anılan Tebliğ'in bu türlü rekabet yasağı yükümlülüklerinin azami beş yıl süre ile yürürlükte kalabilmesine imkan tanımış olmasına rağmen, CNR tarafından getirilen sürenin bir yıl olduğuna dikkat çekilmektedir.

- Savunmada ayrıca; topluluk uygulamasına da değinilerek, topluluk düzeyinde organize edilen EMO (Expositions de la Machine-Outil – Makina Teçhizatları Fuarı) fuarının iki yılda bir düzenlendiği, makina teknolojilerinin bilişim teknolojileri gibi bir yıl içerisinde önemli değişiklikler göstermesinin söz konusu olmaması nedeniyle, Komisyonun takım tezgahlarına yönelik topluluk genelindeki fuar organizasyonunun iki yılda bir yapılmasını ve katılımcıların genel fuar niteliğindeki başkaca fuarlara katılmamaları anlamındaki rekabet yasağının Roma Antlaşması ve Tek Pazar hedefine uyumunu karara bağladığı hatırlatılmaktadır.

- Nakliye, güvenlik, görüntü alma ve yeme-içme gibi hizmetler, fuarcılıkta destek hizmet olarak kabul edilen yan hizmetlerdir ve fuarcılığın yapısından kaynaklanmaktadır. Sektördeki teamül söz konusu hizmetlerin organizatör tarafından verilmesidir, ancak yine de çok katı bir uygulama mevcut olmayıp ticari amaçlı olmamak kaydı ile istisnai uygulamalar yapılmaktadır.

I- GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Soruşturma konusunu 4054 sayılı Kanun açısından değerlendirebilmek için, taraflar arasındaki ilişkileri kısaca belirlemekte zaruret bulunmaktadır.

Birincisi, CNR ile fuara katılan teşebbüsler arasındaki ilişkilerdir. Fuar organize eden CNR'nin, ister bir başka teşebbüsün talebiyle ister tek taraflı iradesiyle olsun, katılımcılar ile yaptığı sözleşmeye koyduğu hüküm 4054 sayılı Kanun açısından önemlidir.

İkincisi, CNR ile TIAD arasındaki ilişkilerdir. Gerek 1997-2000 dönemini kapsayan sözleşmenin, gerekse bundan sonra yapılacak sözleşme için öngörülen hazırlık çalışmalarının, 4054 sayılı Kanun açısından taşıdığı önemin irdelenmesi gerekmektedir.

I.1.CNR'nin Katılım Sözleşmeleri

Soruşturmaya konu olan ve CNR Fuarcılık'ın TATEF'e katılacak firmalarla imzaladıkları katılım sözleşmelerinde yer alan "*CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı'na katılan firmalar veya bağlı kuruluşları aynı yıl içinde, aynı konuda İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını ve sözü geçen fuarlarda aynı marka ürünleri sergilemeyeceklerini taahhüt ederler. Aksi durumda söz konusu katılımcı ücretini ödemiş dahi olsa TATEF Fuarı'na katılmayacaktır.*" şeklindeki üçüncü madde 1999 yılında sözleşmelere konulmuştur. Maddenin 1997 ve 1998 TATEF Fuar sözleşmelerindeki hali ise : "*CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı'na katılan firmalar aynı yıl içinde, aynı konuda Türkiye içinde düzenlenecek bir*

başka fuara katılmayacaklarını taahhüt ederler. Aksi durumda CNR söz konusu katılımcıyı TATEF Fuarı'na almama hakkına sahiptir." şeklindedir.

Söz konusu anlaşma maddesi, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin 2/d fıkrasında yer alan "Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi" tanımına uygun düşmektedir. Buna göre, mezkur katılım sözleşmesi ile rekabet iki yönden bozulmaktadır.

CNR, TATEF Fuarına katılan teşebbüslerin başka fuarlara katılmama şartını koşmak suretiyle, söz konusu teşebbüslerin rekabetin ve satış faaliyetlerinin en yoğun olarak yaşandığı alanlardan birisinde varlık göstermelerini engellemektedir.

CNR, öte yandan, fuarcılık sektöründeki rekabeti bozmaktadır. TİAD gibi sektörün ağırlığını temsil eden bir dernekten aldığı güçle dernek üyesi olanların yanında, olmayanlara da baskıda bulunarak, rakip fuar şirketlerini zor durumda bırakmaktadır.

CNR Fuarcılık teşebbüsünün sözleşmesinde yer alan anılan hüküm, makina teçhizat sektörüne yönelik uluslararası nitelikteki ihtisas fuarı ilgili pazarında, katılımcı olan, makina teçhizatı sektöründeki teşebbüslerin yalnızca CNR'nin düzenlemiş olduğu fuara katılmaya zorlanması, aynı yıl içerisinde başka bir fuara katılmasının engellenmesi, bu engellenmenin bir uzantısı olarak, aynı ilgili pazarda fuar organize etmek isteyen diğer fuar şirketlerinin de fuar tertiplememesi amacını taşımaktadır.

CNR söz konusu maddeyi TİAD'ın isteği üzerine katılım sözleşmelerine koyduğunu ifade etmesine karşın, bu sözleşmeler TATEF'e katılan tüm teşebbüslerle yapılmakta ve söz konusu madde yalnız TİAD üyelerine değil bütün katılımcılara yöneltilmektedir. Hatta uygulamada özellikle TİAD üyesi olmayan firmalar mağdur olmaktadır. CNR istese TİAD'ın bu isteğine karşı koyabilir ve TİAD'ın kendi içerisinde üyelerine bu maddeyi uygulaması gerektiğini söyleyebilirdi. CNR'nin böyle bir talebi reddetmeyerek söz konusu maddeyi sözleşmelerine koyması ve TİAD'dan almış olduğu gücü kullanarak bu sözleşmeyi diğer katılımcılara da dikte etmeye çalışması sadece TİAD'ın talebine dayalı bir uygulama olmadığının bir göstergesidir.

Diğer taraftan, CNR ile TİAD arasında mevcut olan ve 1997-2000 yıllarını kapsayan sözleşmede TİAD için açıkça üyelerini TATEF'e katılmaya özendirme yükümlülüğü yüklenmiştir. Sözleşmedeki bu madde hükmüne rağmen CNR'nin katılım sözleşmelerine zorunluluk içeren bir maddeyi koyması ihlal kastı olduğu anlamına gelmektedir.

İhlale konu sözleşmeleri hazırlayan ve katılımcılarla üç yıl boyunca bu sözleşmeleri akdeden CNR'nin bu sözleşmelerin yürürlükteki kanunlara aykırı olduğunu bilmesi gerekirdi.

CNR'nin savunmasında belirtilen, fuar katılımcılarının başka fuara katılmamalarına ilişkin sözleşme maddesine aykırı davranılması halinde yaptırım uygulandığına dair

herhangi bir bulgu elde edilemediği, dolayısı ile rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama etkisini doğuran bir anlaşmanın bulunmadığı, yalnızca bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olan dikey bir anlaşma var olduğu şeklindeki savunması 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık bulunmadığını göstermez. Sözleşmenin, Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için rekabeti sınırlayıcı eylemin gerçekleşmesi zorunlu değildir. Zira Kanun'un söz konusu maddesi ile,

"belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan ya da dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama

- amacını taşıyan
- veya bu etkiyi doğuran
- ya da doğurabilecek nitelikte olan
- teşebbüsler arası anlaşmalar
- uyumlu eylemler
- teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri"

hukuka aykırı olarak tanımlanmış ve yasaklanmıştır.

CNR tarafından, katılımcılarla imzalanmış olan sözleşmelerin yeniden satış işlemi niteliği taşıdığı ileri sürülerek, 1997/4 sayılı grup muafiyeti tebliği kapsamında olduğu savunulmuştur. Ancak, 1997/4 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği mallara ilişkindir, hizmetleri kapsamamaktadır. Anılan sözleşme ise fuar hizmetlerini düzenleyen bir hizmet sözleşmesidir. Diğer taraftan anılan Tebliğ kapsamında bir yeniden satış işleminin söz konusu olabilmesi için, yeniden satıcının sağlayıcıdan aldığı malı satması gerekmektedir. Ancak, fuar organizatörü, katılımcı şirkete mallarının tanıtımı ve satışı için yer temin ederken, katılımcının kendi müşterisine sunduğu, fuarda teşhir etmiş olduğu mallardır. Dolayısı ile ortada, konusu yeniden satış olan bir dikey anlaşma bulunmamaktadır ve bu nedenle CNR'nin bu savunması da haklı ve yerinde görülmemiştir.

CNR, savunmasında, AB uygulamalarında benzer kısıtlamalar içeren fuar sözleşmelerinin Komisyon tarafından Roma Anlaşması ve tek pazar hedefine uyumlu olduklarının karara bağlandığını belirterek, Komisyon'un EMO (Expositions de la Machine-Outil – Makina Teçhizatları Fuarı) kararını örnek göstermiştir. Soruşturma konusu açısından EMO fuarının baz alınması hatalı sonuçlara varılmasına neden olacaktır. Zira Avrupa çapında 2-3 yılda bir düzenlenen bir fuara katılan teşebbüsler sınırlamanın olmadığı diğer yıllarda kendi ülkelerinde birden çok fuara katılmaktadırlar. TATEF Fuarı açısından bakıldığında da makul bir süre için geçerli olabileceği düşünülen bir sınırlamanın, her yıl düzenlenen bir fuarda tüm yılı kapsamaması, amacını aşarak rekabeti önemli ölçüde sınırlama sonucunu doğuracaktır.

Öte yandan AB uygulamalarında, Komisyon tarafından fuarlarla ilgili olarak verilen kararlar muafiyet başvuruları neticesinde yapılan incelemelere dayanmaktadır. CNR Topluluk uygulamasında verilen kararların muafiyet olduğunu bilmeyebilir. Ancak kendi verdiği örnekte dahi iki yılda bir yapılan bir fuarda sadece bir yıl başka fuara katılma yasağı öngörülmüştür.

Bu noktada Avrupa Birliği uygulamalarının gözden geçirilmesi konu hakkında daha detaylı fikir verecektir. Avrupa Birliği Komisyonu, belli şartlar öne sürülen ticari fuar sözleşmelerini Roma Anlaşması'nın 85. (yeni 81. madde) maddesi kapsamında değerlendirmiştir. Komisyon, ticari derneklerin kendi düzenledikleri fuar haricindeki fuarlara katılmama şeklinde yasak getirmelerine dair bir çok davaya bakmıştır (Örneđin, VIFKA,VDDI,UNIDI, Cematex bunlar arasında sayılabilir.). Bu davaların çoğunda anlaşmayı ihlal etmenin yaptırımını bir sonraki fuara almama veya para cezası verme veya katılma koşullarını ağırlaştırma şeklinde ortaya konmuştur.

Komisyonca, katılmama yasakları öngören sözleşmelere muafiyet tanınan fuarlardaki yasaklama periyotları ise şu şekildedir:

1. VIFKA (Vereniging van Importeurs en Fabrikanten Van Kantoormachines-Ofis Gereçleri İthalatçıları ve Üreticileri Derneği) çift yıllarda Hollanda'da düzenlemiş olduğu "Efficiencybeurs" adlı fuara katılanların aynı yıl başka bir fuara katılmamalarını kabul etmelerini şart koştur. (VIFKA,30 September 1986, OJ,1986 L291/46)

2. VDDI (Verband der Deutschen Dental Industrie-Alman Diş Endüstrisi Derneği), katılımcılara, üç yılda bir düzenlemiş olduğu IDS (Uluslararası Diş Endüstrisi Fuarı) fuarından 3 ay önce ve 2 ay sonrasını kapsayan zaman diliminde başka bir fuara katılmamalarını şart koştur. (VDDI,18 September 1987, OJ, 1987, L293/58)

3. CECIMO (European Committee for Cooperation of the Machine Tool Industries-Avrupa Makine Teçhizat Endüstrileri Birliği Komitesi), iki yılda bir Paris, Hannover ve Milan şehirlerinde yapılan EMO'ya (Expositions de la Machine-Outil – Makina Teçhizatları Fuarı) katılan bir teşebbüsün, fuarın yapıldığı yıl içerisinde doğrudan veya dolaylı olarak CECIMO üyesi herhangi bir ülkede başka bir fuara katılmamayı kabul etmesini öngörmüştür. (EMO,20 December 1988, OJ, 1989, L37/11)

4. UNIDI (Unione Nazionale Industrie Dentarie Italiene-İtalyan Ulusal Diş Endüstrisi Birliği), 18 ayda bir yapılan ve fuardan önce 9 aylık bir yasaklama periyodu içeren ticari fuar sözleşmesine muafiyet almıştır. Birkaç yıl sonra ise, UNIDI, fuarı yılda bir kez ve yasaklama periyodunu da 6 aya düşürecek şekilde değiştirmiştir. Komisyon bu değişikliğe de muafiyet tanımıştır. (UNIDI, OJ, 1975, L228/17)

5. CEMATEX (European Committee of Textile Machinery Manufacturers-Tekstil Makineleri Üreticileri Avrupa Komisyonu) dört yılda bir düzenlemekte olduğu ITMA (International Exhibitions of Textile Machinery-Uluslararası Tekstil Makineleri Fuarı) fuarında, fuardan bir yıl önce ve fuarın olduğu yıl başka bir fuara katılmama şartı öngörmüştür. (CEMATEX, 24 May 1983, OJ, 1983, L140/27)

Öncelikle, Komisyon tarafından alınan kararların hepsinin muafiyet başvurusu dolayısıyla ele alındığını tekrar hatırlatmak gerekir. Söz konusu başvurularda şu gerekçelerle muafiyet tanınmıştır:

- Uluslararası çapta yapılan büyük fuarlarla, fuar katılımcılarının, ürünlerini yalnızca bir fuarda sergileyerek başka masraflardan kurtulacakları,
- fuarlarda katılımcıların yoğunluğundan dolayı sektörde ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanabileceği,
- tüketicilerin de fuar fuar gezmek ve ekstra masraflar yapmak yerine, periyodik olarak yapılan bu tür fuarlara katılarak yarar sağlayabilecekleri,
- ayrıca fuar organizatörü firmaların da katılım yasağının olmadığı diğer yıllarda fuar düzenleyebilecekleri,
- katılımcıların da bu tür fuarlara katılıp katılmama konusunda serbest oldukları, dolayısıyla piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmadığı.

Komisyon'un yaklaşımı değerlendirildiğinde herşeyden önce, anlaşmanın rekabet kurallarına aykırılık teşkil etmediğinin onaylanması istemi olan menfi tespit başvurularının reddedilip, konunun muafiyet kapsamında değerlendirilmesi bu tip anlaşmaların özünde rekabet kurallarıyla çeliştiğinin önemli bir göstergesi olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Yapılan değerlendirme sonucunda, bu tip anlaşmalara sınırlamanın gereğinden fazla yapılmaması, kuralların objektif kriterler şeklinde belirlenmesi ve ayrımcı olmaması, ve fuara katılma isteğinin reddi halinde Komisyona bilgi verilmesi gibi şartlarla muafiyet verilmiştir.

Genel bir kural olarak yasaklama periyodu, katılımcıların diğer fuarlara katılmakta serbest oldukları açık periyottan uzun olamaz. Nitekim yukarıda verilmiş olan örneklerde de yasaklama periyodu, bu duruma uygun olarak fuar düzenleme periyodunun yarısı kadar tutulmuştur.

Ayrıca unutulmaması gerekir ki, Avrupa Birliği rekabet hukuku, rekabetin korunması yanında "ortak" (common) veya "iç" (internal) pazar yaratma yolunda bir enstrüman olarak kullanılmaktadır. Nitekim, 1995'te yayınlanan 25 inci Rekabet Politikası Raporu'nda iç pazar entegrasyonu Topluluk rekabet politikasının uygulanabileceği ekonomik çereçvevi şekillendirirken, Topluluk rekabet politikasının uygulanmasının da, tek pazara geçişi güçlendirmeye yardım edeceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla milli rekabet otoriteleri ile, ortak pazar yaratmanın bir enstrümanı olan Avrupa Birliği Komisyonu'nun yaklaşımında farklılık olması doğaldır. Bu nedenle olayımızda bu noktanın da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, katılım sözleşmelerine konulan ve AB Komisyonu tarafından da aynı paralelde değerlendirilen hükümlerin, 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil ettiği şüphe götürmemektedir. Ancak verilecek cezanın takdiri açısından Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrasına göre bir değerlendirme yapma zorunluluğu göz önüne alındığında hafifletici nedenlerin bulunduğu görülmektedir.

Ceza takdirinde, sektörün özelliği ile sistemin ülkede yeni uygulandığı gerçeğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle, soruşturma açıldıktan sonra CNR'nin bu hükümleri sözleşmelerinden çıkarması ve ihlale son vermesi ile bu sektörün dışındaki fuar sözleşmelerine benzer bir hükmü koymayı da CNR açısından hafifletici bir neden olarak kabul edilmelidir.

Diğer taraftan, fuarcılık hizmetinde güçlü ve tek fuar olmasının, fuarcılıktan beklenen yararı arttırabileceği genellikle kabul edilen bir görüştür. Büyük fuarların da uzun periyotlarda yapılması bu nedendir. Fuar hizmeti, uluslararası boyutlarda olduğu takdirde, yalnız katılımcılara ekonomik yarar sağlamakla kalmamakta, ülke ekonomisi açısından da ihracatı arttırarak ciddi yararlar sağlayabilmektedir. Hatta bazı küçük ülkelerin ihracatının çok önemli bölümleri başarılı fuarcılık hizmetine dayanmaktadır. Bunlara fuarı gezmek, görmek ve alım yapmak için gelen kesimin menfaatlerini de eklemek mümkündür. Bu da fuarcılık hizmetinin belirli hatta uzun periyotlarla yapılmasını haklı kılmakta ve bu konudaki kabul edilebilir önlemleri AB uygulaması açısından muafiyet kapsamında görmeye neden teşkil etmektedir. Bunun da hafifletici neden olacağı düşünülmüştür.

I.2. Fuarcılıkta Yan Hizmetler

Önaraştırma sürecinde tespit edilerek rekabet kısıtlaması niteliği taşıyıp taşımadığının belirlenmesi amacıyla soruşturma kapsamına dahil edilen nakliye güvenlik, yeme-içme ve görüntü alma gibi hizmetlerin ana hizmet olan fuara destek niteliğinde olduğu, fuarcılık hizmetinin bir bütün olarak düşünülmesi gerektiği, aksi takdirde sadece mekan sağlamadan ibaret bir organizasyon niteliğine bürüneceği tespit edilmiştir. Sektörün yapısından kaynaklanan bu durumun Kanun'a aykırılık taşımadığı kabul edilmiştir.

J-SONUÇ

Önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

1- CNR Uluslararası Fuarcılık A.Ş. tarafından 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4. maddesinin ihlal edildiğine,

2- Bu nedenle, adı geçen teşebbüsün 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 1998 yılı net satışlarının taktiren %1'i oranında olmak üzere 52.602,44

07-62/736-264

YTL. idari para cezası ile cezalandırılmasına,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.